

TARTU ÜLIKOOL
RAKE

Projekti „*Piloting Natura2000 Communication in Estonia*“ seire vahearuanne

Uuringuraport

UURINGU AUTORID:

Mahdiyeh Sepehrar

Maie Kiisel

Projekti tegevustes lõövad kaasa Eestimaa Looduse Fond, Keskkonnaõiguse Keskus ja Tartu Ülikool. Projekti NaturallyEst-LIFE (nr LIFE16-GIE_EE_000665) rahastavad Euroopa Komisjoni LIFE programm ning Keskkonnainvesteeringute Keskus.

NB! See uuring ei kajasta ei Euroopa Komisjoni ega Keskkonnainvesteeringute Keskuse ametlikke seisukohti. *The content of this analysis does not reflect the official opinion of the European Commission.*

RAKE

Sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus (RAKE) on Tartu Ülikooli üksus, mis ühendab akadeemilisi ja praktilisi uurimisvaldkondi ja teadlasi.

Meie hulka kuuluvad analüütikud, projektijuhid, eksperdid ja teadlased. Me uurime tervise, hariduse, sotsioloogia, psühholoogia, majanduse ja tehnoloogia küsimusi ja neid ühendavaid sotsiaalseid protsesse, sh rahvusvahelistes meeskondades.

KONTAKTANDMED:

Lossi 36-303, 51003, Tartu

+372 51 699 33

maie.kiisel@ut.ee

<http://skytte.ut.ee/et/rake>

**Projekt *Piloting Natura2000*
Communication in Estonia.
Kesktase**

Vahearuanne seisuga 31. detsember 2020

Tartus 2020. aastal

RESÜMEE

Selles raportis anname ülevaate projekti *Piloting Natura2000 Communication in Estonia* ajajoone kesktasemest. Raportist kasvab projekti lõpuks välja projekti lõpptaseme kirjeldus, milles mitmed kvantitatiivsed originaal- ja sekundaaranalüüsid seatakse ühele ajajoonele ja mida tõlgendatakse projekti tegevuste valguses. Sellest raportist leiab ülevaate Eurobaromeetri 2018. aasta küsitlusest (kõrvutuses 2007, 2020 ja 2015. aasta küsitlustega), lõppraportisse lisandub ka 2021. aasta küsitluse teisene analüüs (elanikkonna küsitluse andmed) ja projekti originaalküsitlus Natura alade maaomanike seas (2022). Raportist leiab ka esmase ülevaate projekti sotsiaalmajanduslikust mõjust.

Raportist selgub, et looduskaitse mõistete tundmises ja looduskaitse heakskiidus ei ole elanikkonnas märgata statistiliselt tõestatavaid muutusi (2018. aasta seisuga) ja et üldine heakskiit looduskaitsele lähtub elanikkonna rühmade sotsiaalsest positsioonist ja ühiskondlikust kihist, võimest käia kaasas ühiskondlike muutustega. See võib tingida olukorra, et ühiskondlik polariseerumine hakkab mõjutama ka heakskiitu looduskaitsealadele.

Projekti sotsiaalmajandusliku mõju analüüs näitab, et projekti toel on suudetud luua täiendavaid töökohti tööturule siirduvatele noortele, kuid luua ka täiendavaid töökohti uute, NaturallyEst-LIFE projektist tõukuvate projektide toel. Projektis töötanud inimesed on jätkanud pärast lahkumist samaväärse tasemega töökohal. Partnerid on osutanud katseliselt uusi teenuseid, kuid ei ole neid veel järjekindlalt välja arendanud.

RESUME

This report provides overview of the middle-level monitoring of the project *Piloting Natura2000 Communication in Estonia*. This report will be developed into an end-level report by 2022 (various quantitative measurements are described in a timeline and interpreted holistically in the light of the project's activities).

Here overview of the sequential Eurobarometer survey (2018) is given (secondary analysis of survey data). In the base-level report previous surveys were analysed (4 surveys from 2007 to 2015). In the end-level report the 2021 survey data is added to the report and also data from original survey among Estonian Natura landowners. Project's socio-economic impact is also described here.

It is concluded in the analysis that no remarkable changes in the general approval of nature protection and Natura areas have taken place. It is polemised that the biodiversity issues are framed in the "discourse of westernisation" that polarises people in Eastern Europe according to their social status. This may hinder the growth of biodiversity supporters.

The analysis of socio-economic impact reveals that the project has provoked new initiatives that have created new jobs. The project partners have tested the provision of some new services.

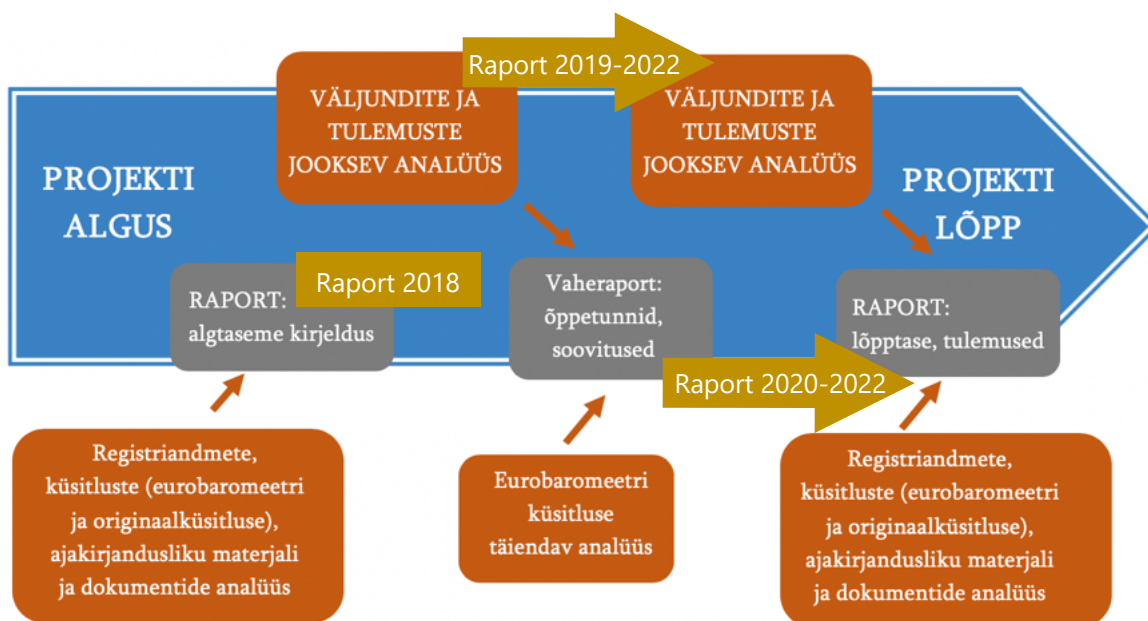
SISUKORD

RESÜMEE	4
RESUME	4
SISUKORD	5
SISSEJUHATUS	6
ANALÜÜSI METOODIKA	7
EUROBAROMEETRI KÜSITLUSE TUNNUSED	7
SOTSIAALMAJANDUSLIKU MÕJU ANALÜÜSI METOODIKA	9
JÄRELDUSED	10
2.1 EUROBAROMEETRI KÜSITLUSE TULEMUSED	10
2.2 PROJEKTI SOTSIAALMAJANDUSLIK MÕJU	21
EESTIMAA LOODUSE FOND	21
KESKKONNAÕIGUSE KESKUS	22
TARTU ÜLIKOO	23
KOKKUVÕTE	24

SISSEJUHATUS

Projekti „Piloting Natura2000 Communication in Estonia“ hindamistegevuste esimeses etapis (vt joonis 1) keskendusime algse olukorra kirjeldamisele, vaheetapis projektimeeskonna tegevuste analüüsile ja muutustele projekti algtaasemega võrreldes, projekti lõpus kirjeldame ära lõpptaseme ning projektimeeskonna panuse selle saavutamisel ja mõju edasistele arengutele looduskaitstes.

JOONIS 1. Ülevaade uurimistöö käigust

Allikas: autorite tehtud

Selleks, et projekti hindamise tulemustest ülevaadet andvad raportid oleksid terviklikult loetavad ja lugeja jaoks loogilised, vormistatakse kokku kolm raportit nii, et teine ja kolmas raport vormistatakse lõplikult projekti lõpus. 2019. aastal tehti raport (nr 2), mis koondas projektis seni ellu viidud tegevuste väljundite ja tulemuste ülevaate. Sama raportit kirjutatakse edasi lähtudes projekti tegevuste progressist. 2020. aastal tehti algust raportiga (nr 3 ehk see raport), mis vaatleb muutusi projekti baastasemega võrreldes. 2022. aastal kujundatakse sellest välja alg- ja lõpptaset kõrvutatav raport. Kuigi selles raportis antakse ka vaheülevaade projekti sotsiaalmajanduslikust mõjust, liigub sotsiaalmajandusliku mõju aruanne 2022. aastal ümber raportisse nr 2, sest uuringu lugeja jaoks on loogilisem lugeda projekti tegevuste detaile lahus üldisematest looduskaitse meelsuse analüüsist.

Selles raportis näidatakse ära muutused looduskaitse vastuvõtus elanikkonna seas Eurobaromeetri Eesti küsitluse andmete põhjal (2018. aasta andmed, raportis nr 1 kajastati 2007., 2010., 2013. ja 2015. aasta andmeid ja maaomanike originaalküsitluse andmeid 2018. aastast). Projekti lõpus lisatakse muutuse mõõtmise veel 2021. aasta Eurobaromeetri küsitluse sekundaaranalüüs ja 2022. aasta maaomanike küsitluse andmed.

ANALÜÜSI METOODIKA

Eurobaromeetri küsitluse tunnused

Uuringus kasutati Eesti elanikkonna esinduslikke küsitlusi (u 1000 vastajat), mis tehti aastatel 2008, 2010, 2013 ja 2015. Selles raportis on lisatu andmeanalüüsi 2018. aasta andmed ja antud ka varasematele analüüsidele värske kujundus.

Papacostas, A. (2008). *Flash Eurobarometer 219 (Attitudes of Europeans Towards the Issue of Biodiversity, wave 1)*. Köln, GESIS Datenarchiv. ZA4735 Datenfile Version 1.0.0 (2010), doi:10.4232/1.4735.

Papacostas, A. (2010). *Flash Eurobarometer 290 (Attitudes of Europeans Towards the Issue of Biodiversity, wave 2)*. Köln: GESIS Datenarchiv. ZA5223 Datenfile Version 1.0.0 (2010), doi:10.4232/1.10083.

Euroopa Komisjon, Brüssel; Directorate General Communication (COMM.A.1 'Research and Speechwriting'), & Directorate-General for Environment (2013). *Flash Eurobarometer 379 (Attitudes of Europeans Towards the Issue of Biodiversity, wave 3)*. Köln: GESIS Datenarchiv. ZA5853 Andmefaili versioon 1.0.0 (2013), doi:10.4232/1.11789

Euroopa Komisjon, Brüssel; Directorate General Communication COMM.A.1 'Strategy, Corporate Communication Actions and Eurobarometer' (2016). *Eurobarometer 83.4 (2015)*. Köln, GESIS Datenarchiv. ZA6595 Andmefaili versioon 2.0.0 (2016), doi:10.4232/1.12442.

Euroopa Komisjon, Brüssel: Eurobarometer 90.4, December 2018. Kantar Public, Brussels [Producer]; GESIS, Cologne [Publisher]: ZA7556, dataset version 2.0.0, doi:10.4232/1.13326

Viies küsitlusvoorus küsiti vastajate käest arvestatavas mahus küsimusi, mis igas voorus kordusid (sh mõnevõrra muudetult). Hilisemates voorudes lisati juurde uusi küsimusi, millele vastamist ei olnud võimalik eelnevate voorude vastustega võrrelda. Küsimused olid võrdlemisi üldised, palju oli küsimusi, milles uuriti vastajate nõustumist abstraktsete väidetega looduse ja looduskaitse kohta. Küsimusi, mis oleksid saanud mõõta vastaja vahetuid kogemusi looduse või looduskaitsega, ankeedis ei olnud.

Sarnase funktsiooniga küsimuste vastused koondasime liittunnusteks, mis aitavad inimeste seisukohti üksiktunnustest paremini mõõta, sest juhuslike vastuste kaal väheneb, nähtavaks muutub vastaja vastamise üldine tendents. Enne liittunnuste moodustamist analüüsisime ka matemaatiliselt, kas liidetavad üksiktunnused on üksteisega loogiliselt seotud, st neil on sama dünaamika (ühe tunnuse väärtuse suurenedes suureneb ka teise tunnuse väärtus jms). Praktiliselt leidsid meie analüüsil kasutatust kõik eurobaromeetri küsitlustes esitatud küsimused. Tabelis 1 esitame ülevaate viies küsitlusvoorus esitatud ja meie analüüsis kasutatud küsimustest, samuti sellest, milliseid neist on kasutatud liittunnuste tegemiseks. Värvilised lahtrid näitavad, millistes voorudes oli näidatud tunnus olemas, lahtrist leitav tähe- ja numbrikombinatsioon aitab soovi korral küsimuse algse sõnastuse ankeedist üles leida. Varasemate aastate kohta loodud liittunnuseid ei olnud paraku võimalik enam korrata, võrrelda saime valitud üksikküsimusi ja luua liittunnuseid üksnes 2018. aasta kohta.

TABEL 1. Uuringus kasutatud Eurobaromeeter-küsitluste tunnused ja liittunnused

Üksiktunnused	2007	2010	2013	2015	2018	Liittunnus
Kursisolek bioloogilise mitmekesisuse mõistega	q1	q1	q1	qb1	qa1	Looduskaitsega kursisoleku liittunnus
Kursisolek bioloogilise mitmekesisuse ohustatusega	q3	q3	q2	qb2		
Kursisolek Natura 2000 võrgustiku olemasoluga	q8	q9	q9	qb10	qa5	
Elurikkuse ohustajate tundmine (2013 - 6, 2015 ja 2018 - 7 üksiktunnust)			q7	qb7	qa3	Looduskaitsega kursisoleku laiendatud liittunnus (liitub eelnevale liittunnusele)
Hinnang elurikkuse ohustatusele Eestis	q5	q5	q5	qb5		Looduskaitse toetamise liittunnus
Hinnang isiklikule panusele elurikkuse hoidmisel	q10	q12	q12	qb13		
Hinnang: majandusareng ei tohi kahjustada looduskaitsealasid		q11	q11	qb12	qa7	Looduskaitse toetamise laiendatud liittunnus (liitub eelnevale liittunnusele)
Hinnang elurikkuse kadumise tõsidusele (5 üksiktunnust, eri aastatel on sõnastuses erinevusi)			q3	qb3		
Toetus elurikkuse kaitsmise meetmetele (2013 - 6, 2015 ja 2018 - 10 üksiktunnust)			q8	qb8	qa4	
Looduskaitsealade oluliseks pidamine (2013 - 5, 2015 ja 2018 - 6 üksiktunnust)			q10	qb11	qa6	
Looduskaitsealadel kohaliku sotsiaal-majandusliku arengu võimaluste nägemine			q10_4	qb11_4	qa6_4	Looduskaitse ja majandusarengu seotuse liittunnus
Elurikkuse tähtsustamine oluliste toodete tootmise eeldusena			q4_3	qb4_3	qa2_3	
Elurikkuse tähtsustamine pikaajalise majandusarengu eeldusena				qb4_4	qa2_4	Looduskaitse ja majandusarengu seotuse laiendatud liittunnus (liitub eelnevale liittunnusele)
Hinnang elurikkuse vähenemisega kaasneva negatiivse majandusliku mõju tõsidusele				qb3_5		
Keskkonnasäästlike või kohalike toodete ostmine				qb14_2		Keskkonnasäästlike tarbimisvalikute mitmekülgsuse liittunnus
Loodushoidlikud elustiilivalikud ja teabe otsimine				qb14_3		
Keskkonnasäästlikud tarbimisvalikud (10 tunnust, välja arvatati 11. lühilendude tegemise vältimise tunnus)				qa6		

Allikas: eurobaromeetri küsitluste põhjal autorite tehtud

Sotsiaalmajandusliku mõju analüüsi metoodika

Sotsiaalmajandusliku mõju hindasime projektis pidades silmas vahetut mõju (töökohad, teenused, tarbimise kaudu avaldatud mõju) ja mõju, mille töid kaasa projekti tegevused teistes sihtrühmades.

Analüüsi peatükis anname ülevaate:

- **LOODUD TÖÖKOHTADEST, EDUST TÖÖTURUL**
- **TARBITUD TOODETEST JA TEENUSTEST**
- **EDENDATUD ETTEVÕTLUSVÕIMALUSTEST NATURA ALADEL**

Selleks kasutasime projekti finantsaruandeid ja vestlusi selles töötavate inimestega, projekti sihtrühmade tagasisidet projekti partnerite töötajatele.

JÄRELDUSED

Järgnevates alapeatükkides võtame kokku analüüside olulisemad järeldused.

- Eurobaromeetri elanikkonna küsitluse tulemused
- projekti sotsiaalmajandusliku mõju

2.1 Eurobaromeetri küsitluse tulemused

Elurikkuse mõistet (bioloogilise mitmekesisuse nime all, vt joonis 2) tuntakse Eestis rohkem Lääne-Eestis, kus on suured looduskaitse alad, aga ka Põhja- ja Lõuna-Eestis, kus suurlinnade haritud elanikkond parandab küsitlustulemusi. Lääne-Eestis on elurikkuse mõiste tundmine olnud stabiilselt heal tasemel. Selles piirkonnas on inimesed ka kõige rohkem kursis Natura alade tähendusega (joonis 3). Samas ei ole näha, et elurikkuse või Natura-alade mõiste tundmises oleks toimunud muutuseid. Elurikkuse mõiste sisustamine on ilmselt alles alanud. Muutust võib ilmselt oodata 2021. aasta küsitluses, kui koostamisel metsakava ja põllumajanduse keskkonnamõtjude avalik käsitlemine võivad muutuseid kaasa tuua. Natura-alad ei ole tavaelanikkonnale aga eriti tähtsad, neil aladel kujundatakse rohkem maaomanike elukorraldust.

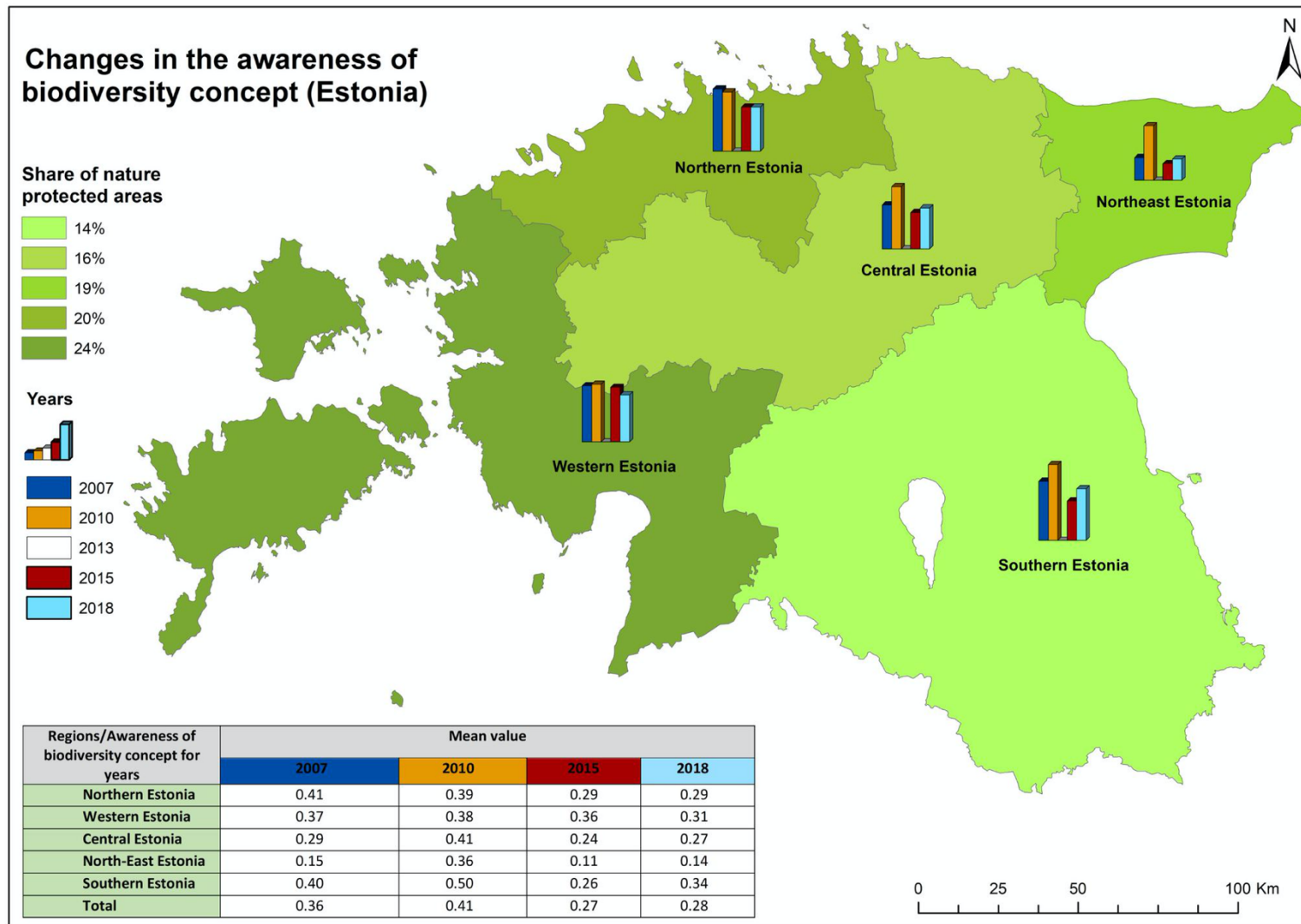
Eestikeelse elanikkonna seas (joonised 4 ja 5) on 2018. aastal senisest vähem neid, kes elurikkuse mõistet teavad - see võib olla tingitud sellest, et elurikkuse teema pealispinna aluseid kihte on alles hakatud avama, mistõttu palju inimesed on aru saanud, et nad ei saa tegelikult aru. Venekeelse elanikkonna seas tunneb mõlemat mõistet marginaalne osa (vt joonis 6 ja 7). Ka elanikkonna arvamusrühmade analüüs näitab, et piirkondlikud erinevused ei ole statistiliselt olulised, kui vaadelda rahvusrühmi eraldi. Seos looduskaitse suhtumise ja piirkonna vahel tekib põhiliselt selle pinnalt, et eri määral informeeritud keelerühmad elavad ise regioonides.

Kui võrrelda kolme liitunnuse väärtusi piirkonniti (joonis 8; elurikkuse mõistete tundmine, toetus looduskaitsele ja looduskaitse tunnustamine majanduse vajadusi silmas pidades), siis ei näe selles praktiliselt piirkondlike erinevusi. Selle põhjuseks võib olla see, et looduskaitse abstraktsed mõisted ei seostu juhuslikule elanikkonna esindajale kriitiliste küsimustega.

Vaatasime lähemalt, mis tingib toetust abstraktsele ideele looduskaitsest. Rühmitasime selleks inimesed looduskaitse suhtumise järgi, võttes aluseks joonisel 8 näidatud liitunnused (komponente vaata tabelist 1). Statistiliselt loogiline jaotus (küsimustike piiratust arvestades) oli viis rühma. Rühmad kujunesid üsna ootuspäraselt (vt tabel 2). Esimeses rühmas tuntakse hästi looduskaitse mõisteid, toetatakse looduskaitset ja nähakse selles ka majanduse alustala (sellest

teemast on hakatud rääkima üsna hiljuti) – nemad on informeeritud elurikkuse toetajad. Selle rühma kõrval on väga sarnane rühm, kus samad näitajad mõõduka väärtusega - nemad on mõõdukad elurikkuse toetajad. Kolmandas rühmas on need, kes leiavad, et elurikkust on vaja majanduse heaks. Nemad toetavad ka seda, et looduskaitsele peaks rohkem võimu andma, kuigi mõistete tähendusega nad pole eriti hästi kursis. Ka nende kõrval on väiksem sarnaste omadustega rühm. Viies rühm jääb looduskaitse küsimuses ükskõikseks.

Rühmitamise järel vaatasime, millised teised tunnused käivad looduskaitse mõtestamisega ühte jalga. Tunnused, mis seletavad mitmekülgsemat toetust looduskaitsele, on inimese sotsiaalne positsioon ja ühiskondlik kiht, samuti aktiivne meediakasutus, kommunikatsioonitehnoloogiate mitmekülgsus ja huvi poliitika vastu. Samuti juba mainitud emakeel. Mitmekülgsem toetus looduskaitsele on seega juhtide ja spetsialistide (valgekraede seas), enesega rahuloleva eesti keelt kõneleva sotsiaalse kõrgkihi teema, kes on telerist sagedamini loobunud ja kes otsivad kohalikke, Eesti ja Euroopa poliitikauudiseid pigem telefoni ja sülearvuti abil neile sobival ajal. Seega on passiivne toetus looduskaitsele suurem sellistes elanikkonna rühmades, kes tulevad oma eluga hästi toime, tunnevad huvi muutuste vastu ja käivad ajaga kaasas. See võib omakorda tuua kaasa selle, et need inimesed, kel pole õnnestunud muutustega eriti hästi kaasa minna, kujundavad oma suhtumise looduskaitseesse välja üldise poliitilise vastasseisu pinnalt, millel pole praktilise looduskaitsega erilist seost.

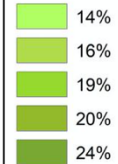

JOONIS 2. Muutused bioloogilise mitmekesisuse mõiste tundmises Eestis 2007-2018

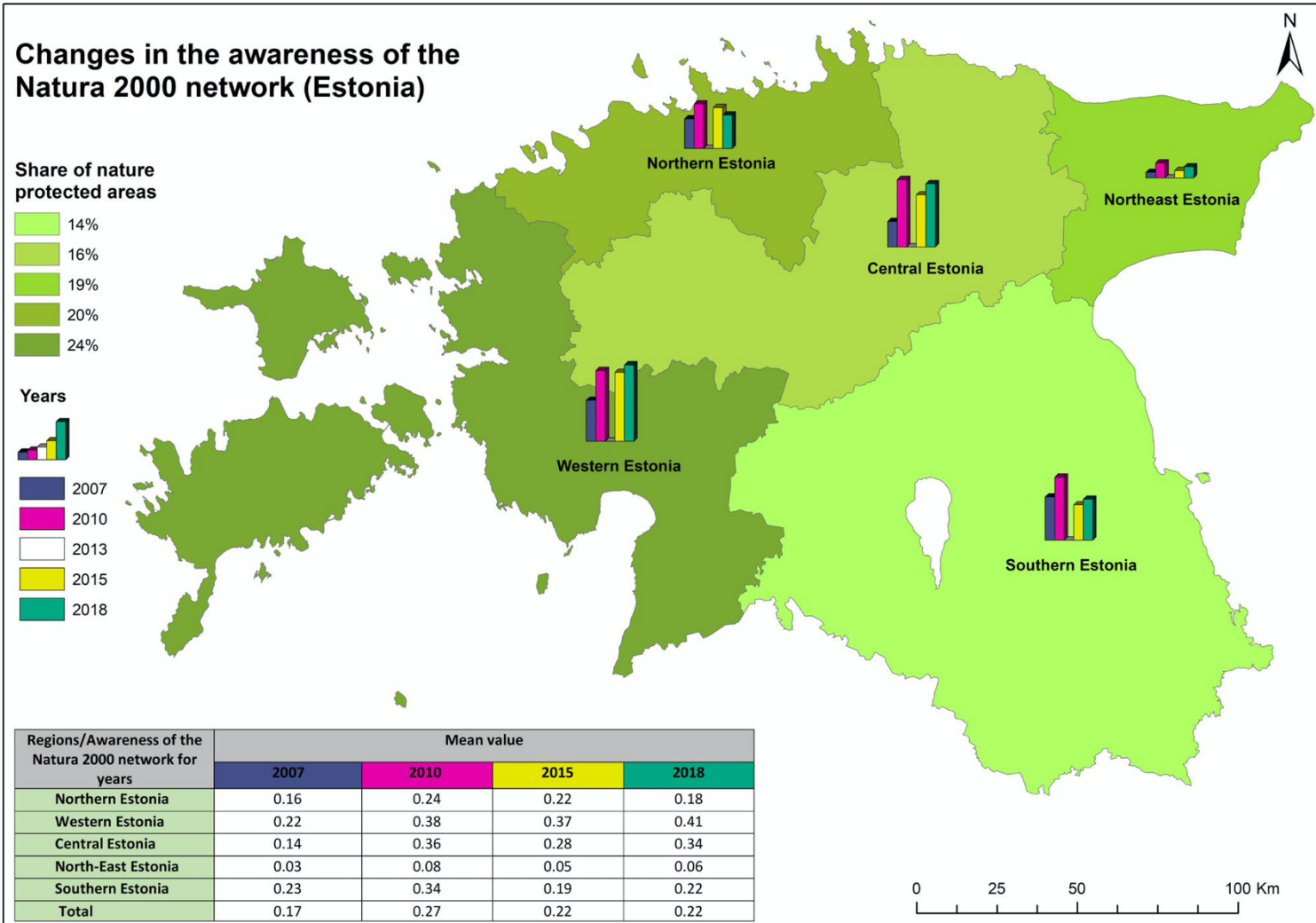
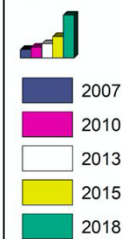
Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

Changes in the awareness of the Natura 2000 network (Estonia)

Share of nature protected areas

Years

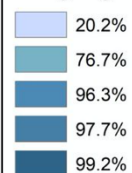

JOONIS 3. Muutused Natura võrgustiku mõiste tundmises Eestis 2007-2018

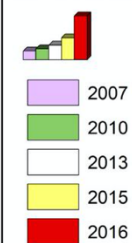
Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

Changes in awareness of biodiversity concept (Estonian)

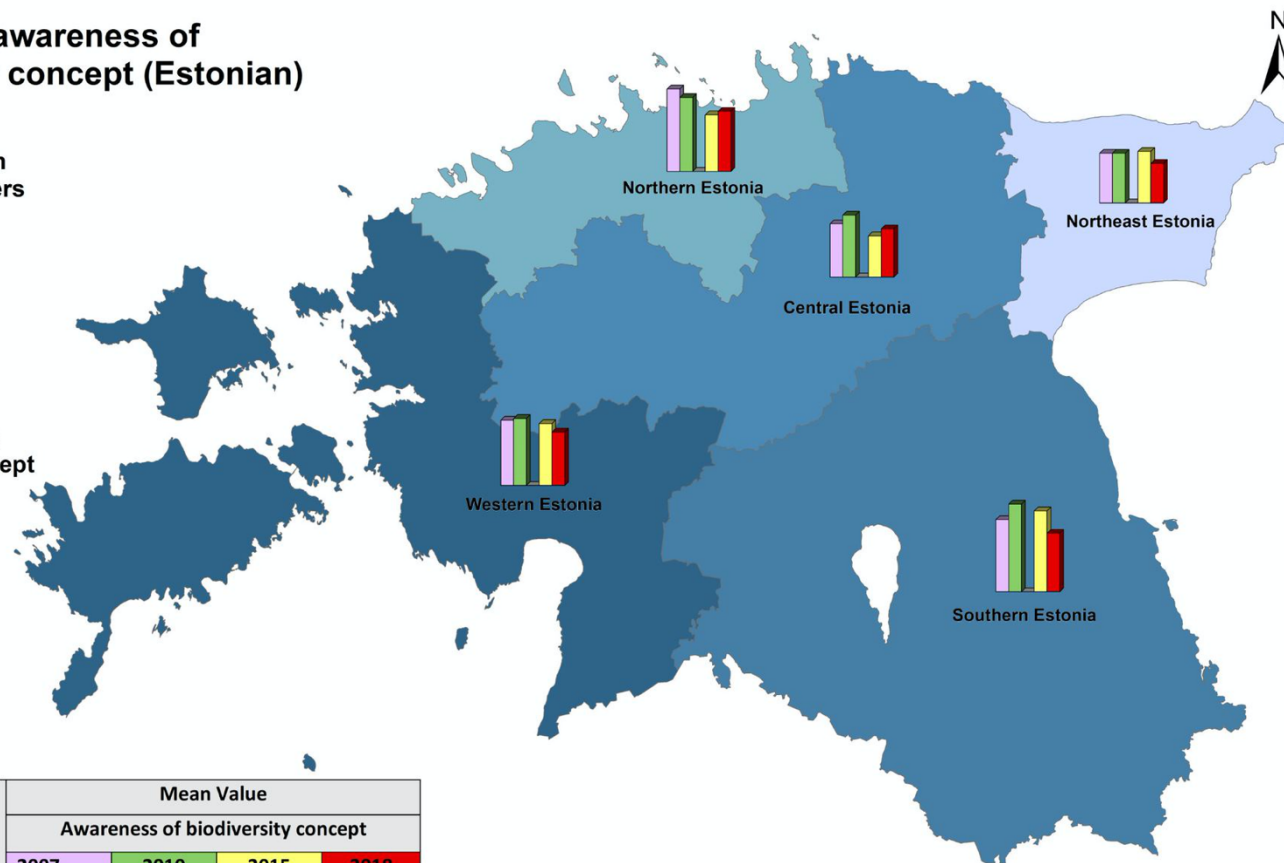
Share of Estonian language speakers

Awareness of the biodiversity concept

Regions	Mean Value			
	Awareness of biodiversity concept			
	2007	2010	2015	2018
Northern Estonia	0.48	0.43	0.33	0.35
Western Estonia	0.38	0.39	0.36	0.31
Central Estonia	0.31	0.36	0.24	0.28
North-East Estonia	0.29	0.29	0.30	0.23
Southern Estonia	0.42	0.51	0.47	0.34
Total	0.42	0.43	0.44	0.33

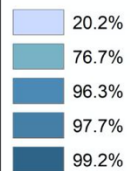

JONIS 4. Muutused bioloogilise mitmekesisuse mõiste tundmises Eesti eestikeelse elanikkonna seas 2007-2018

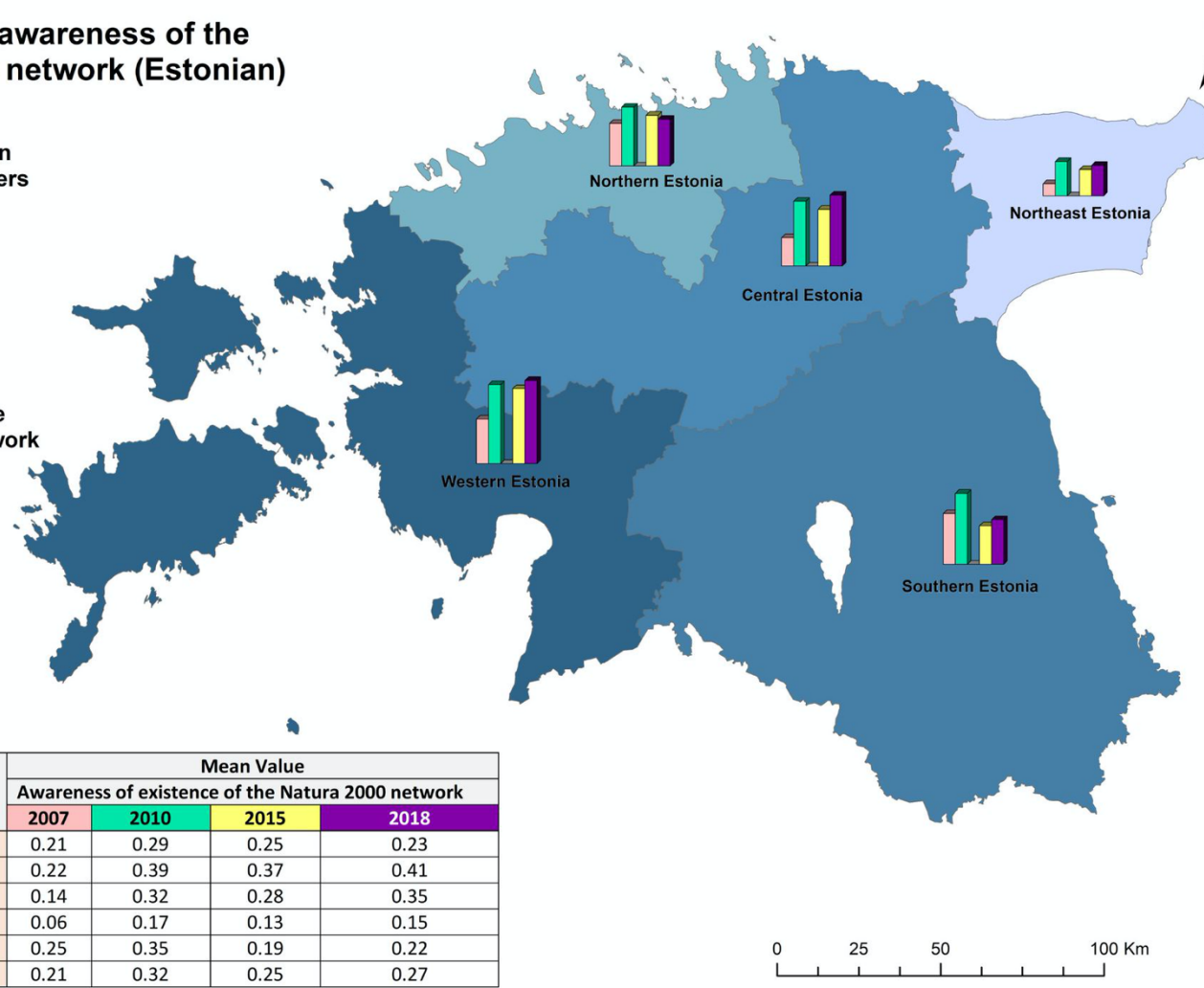
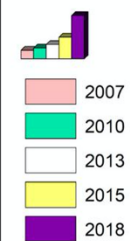
Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

Changes in awareness of the Natura 2000 network (Estonian)

Share of Estonian language speakers

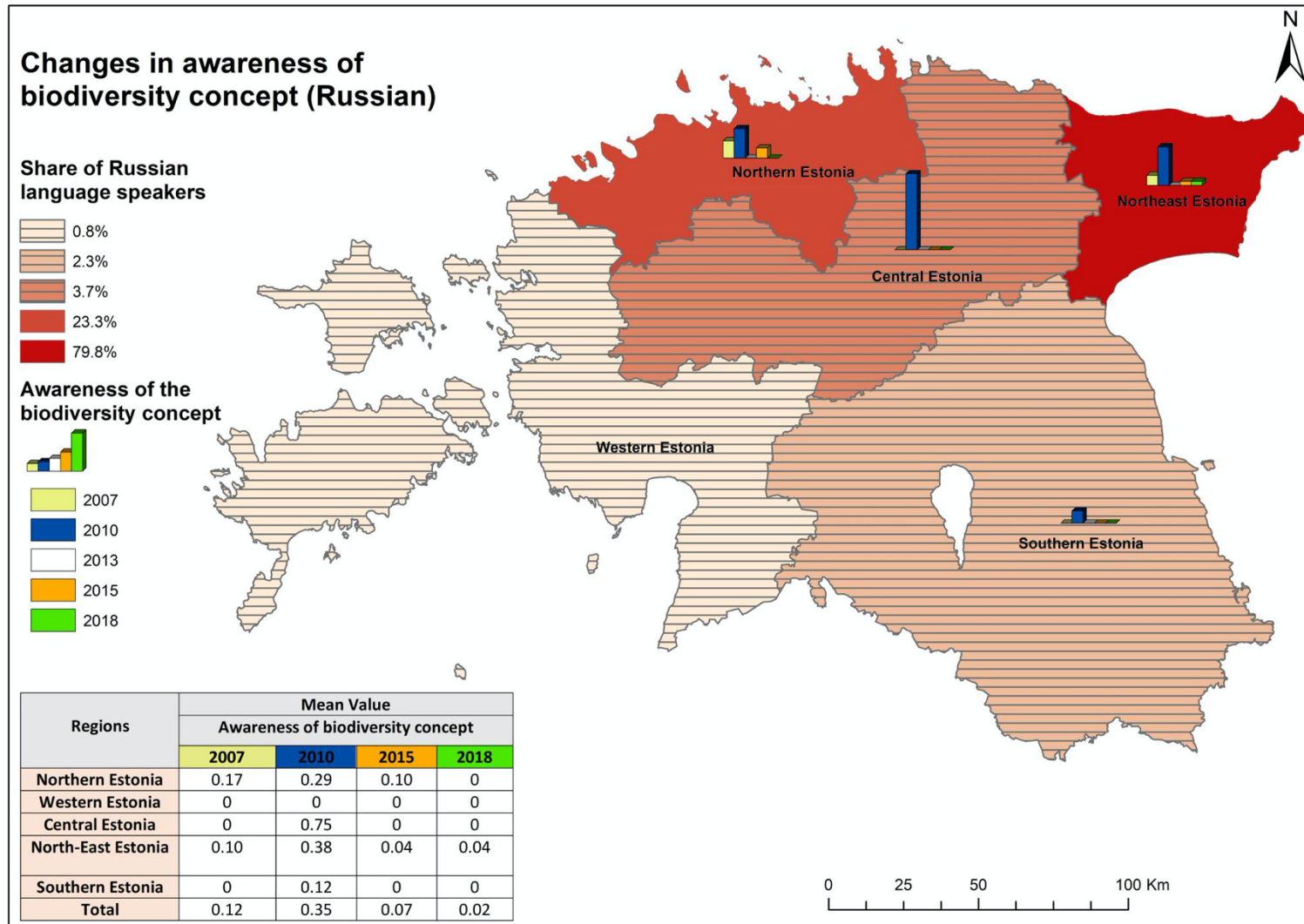
Awareness of the Natura 2000 network

Regions	Mean Value			
	Awareness of existence of the Natura 2000 network			
	2007	2010	2015	2018
Northern Estonia	0.21	0.29	0.25	0.23
Western Estonia	0.22	0.39	0.37	0.41
Central Estonia	0.14	0.32	0.28	0.35
North-East Estonia	0.06	0.17	0.13	0.15
Southern Estonia	0.25	0.35	0.19	0.22
Total	0.21	0.32	0.25	0.27

JOOINIS 5. Muutused Natura võrgustiku mõiste tundmises Eesti eestikeelse elanikkonna seas 2007-2018

Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

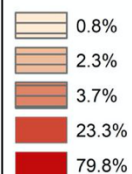
JOONIS 6. Muutused bioloogilise mitmekesisuse mõiste tundmises Eesti venekeelses elanikkonnas 2007-2018

Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

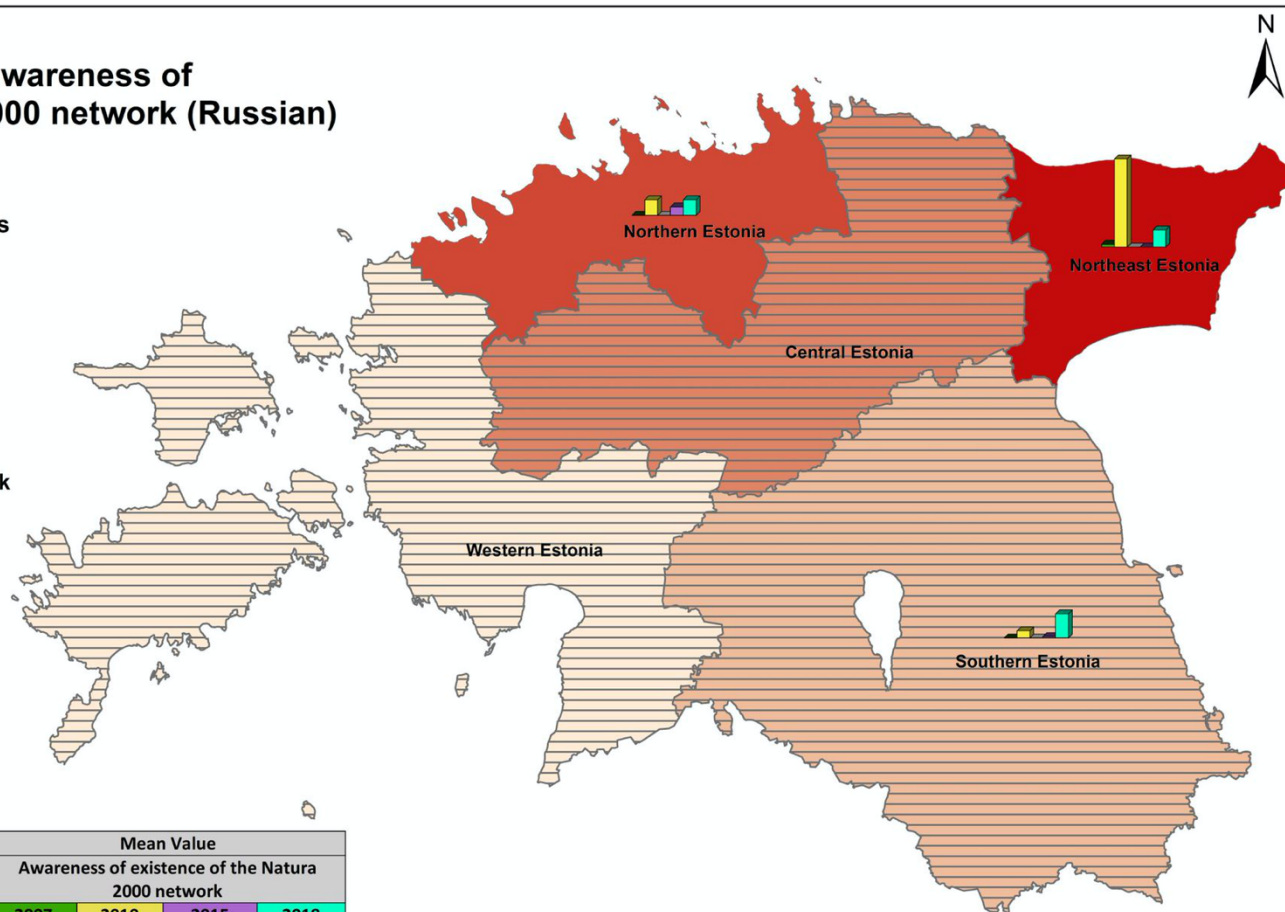
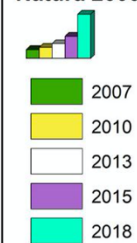

Changes in awareness of the Natura 2000 network (Russian)

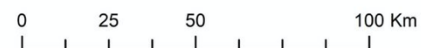
Share of Russian language speakers

Awareness of the Natura 2000 network

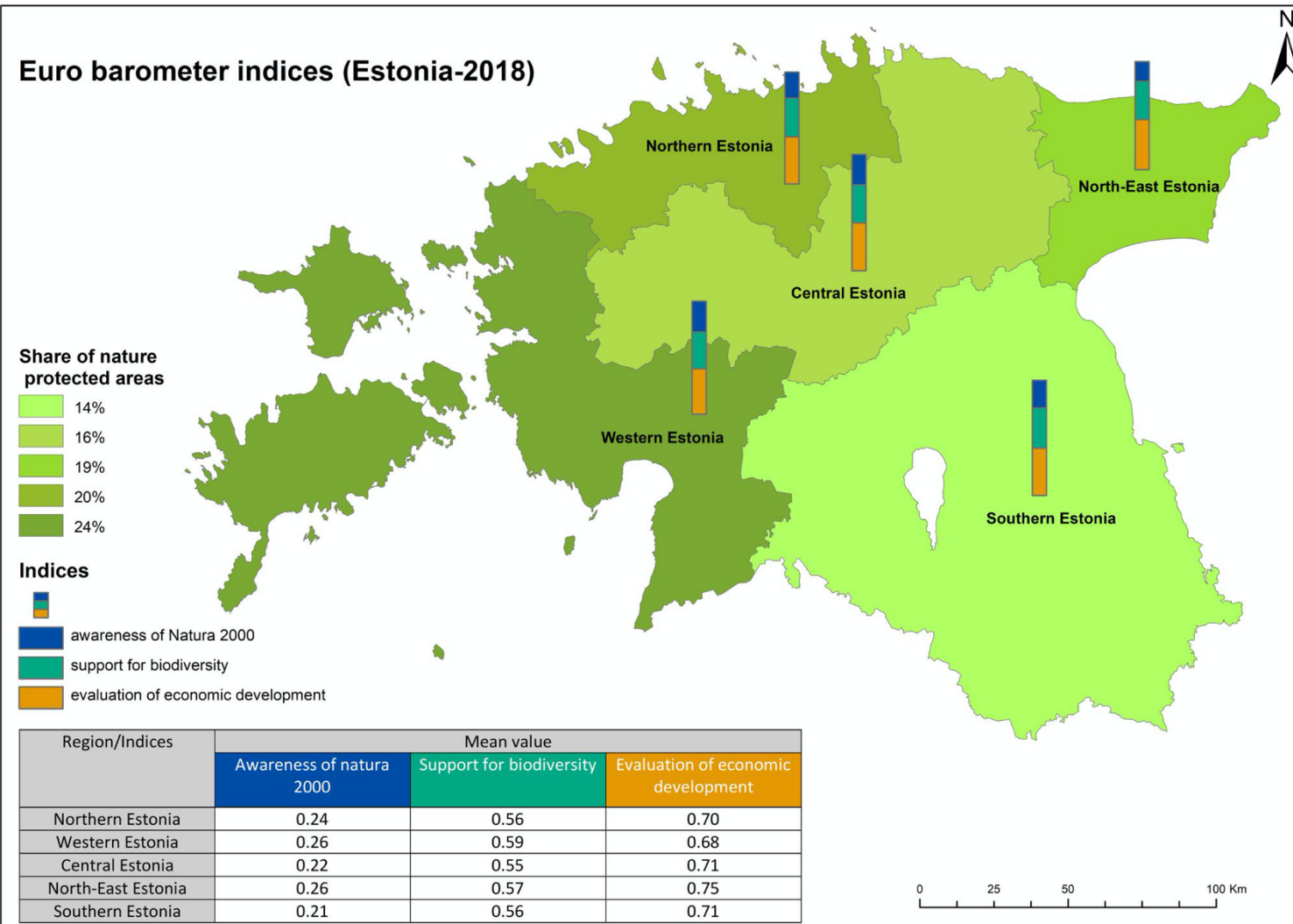

Regions	Mean Value			
	Awareness of existence of the Natura 2000 network			
	2007	2010	2015	2018
Northern Estonia	0	0.11	0.06	0.11
Western Estonia	0	0	0	0
Central Estonia	0	0.62	0	0
North-East Estonia	0.02	0.05	0.01	0.12
Southern Estonia	0	0	0	0.17
Total	0.01	0.12	0.03	0.11

JOONIS 7. Muutused Natura võrgustiku mõiste tundmises Eesti venekeelses elanikkonnas 2007-2018

Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

JOONIS 8. Kolme looduskaitse indeksi väärtused Eesti piirkonnis 2018. aastal (elurikkuse mõistete tundmine, toetamine ja looduskaitse tunnustamine majanduse vajadusi silmas pidades)

Allikas: Mahdiyeh Sepehrar Eurobaromeetri uuringute põhjal

TABEL 2. Elanikkonna sihtrühmad arvamuste järgi looduskaitse küsimuses (k-keskmiste klastrid)

	Informeeritud elurikkuse toetaja	Mõõdukas elurikkuse toetaja	Majandus-orientatsiooniga elurikkuse toetaja	Elurikkust on vaja majandusele	Seisukohata
Teadmised elurikkuse ja Natura alade kohta	0,75	0,31	0,26	0,26	0,15
Toetus elurikkuse kaitsmise meetmete	0,62	0,57	0,69	0,48	0,31
Veendumus, et elurikkus on majanduse aluseks	0,79	0,42	0,88	0,72	0,36
Vastajate osakaal	28%	17%	27%	21%	7%

Allikas: eurobaromeetri küsitluste põhjal autorite tehtud

TABEL 3. Arvamusrühmade omadused (* seos on statistiliselt oluline)

	Informeeritud elurikkuse toetaja	Mõõdukas elurikkuse toetaja	Majandus-orientatsiooniga elurikkuse toetaja	Elurikkust on vaja majandusele	Seisukohata
Vanuserühm					
15-24	28	23	19	25	6
25-39	29	16	28	20	7
40-54	33	18	29	12	7
55 ja vanem	26	16	28	23	8
Sotsiaalne positsioon*					
Iseenesele tööandja, FIE	50	21	14	9	7
Juht	38	11	26	19	6
Spetsialist	34	21	17	17	12
Oskustöölise	19	18	38	17	7
Kodune	30	15	26	30	
Töötu	30	22	32	16	
Pensionil	22	16	29	25	8
Õpilane	42	19	11	22	6
Elukoha tüüp					
Maapiirkond või küla	29	17	28	22	4
Väike- või keskmine linn	31	16	26	18	10
Suurlinn	25	17	29	21	8
Sotsiaalne klass*					
Töölisklass	17	18	34	23	9
Madalkiht	29	13	24	26	8
Keskkhiht	31	17	27	18	7
Kõrgkiht	51	20	16	11	2
Eluga rahulolu					
Väga rahul	42	14	20	17	7
Mõõdukalt rahul	26	16	29	21	7
Mitte eriti rahul	24	20	28	20	8
Mitte üldse rahul	22	6	33	28	11
Keel*					
Eesti	33	16	25	19	7
Vene	7	18	38	27	10
Sugu					
Mees	30	18	22	22	8
Naine	27	16	30	20	7
Internetikasutus*					
Iga päev	33	16	26	18	6

Mõnikord	26	15	26	27	7
Mitte kunagi	16	18	33	25	7
Internetile pole ligipääsu	8	19	28	30	15
Piirkond*					
Põhja-Eesti	26	17	29	20	8
Lääne-Eesti	33	22	16	20	9
Kesk-Eesti	38	17	21	19	6
Kirde-Eesti	13	15	39	24	9
Lõuna-Eesti	33	14	28	21	5
Parem-vasakpoolne orientatsioon*					
vasakul	29	23	20	20	9
keskel	30	20	24	20	7
paremal	39	11	25	16	8
Kas arutab riiklikke poliitilisi küsimusi*					
Mitte kunagi	14	18	31	26	11
Arutab juhuslikult	29	17	27	21	7
Arutab sageli	41	14	26	15	4
Kas arutab Euroopa poliitilisi küsimusi*					
Mitte kunagi	16	17	28	27	12
Arutab juhuslikult	30	18	27	19	6
Arutab sageli	42	12	27	16	4
Kas arutab kohalikke poliitilisi küsimusi*					
Mitte kunagi	16	16	32	24	12
Arutab juhuslikult	28	18	25	22	7
Arutab sageli	38	13	30	14	4
Kas on teler					
Ei ole	44	13	16	24	4
on	27	17	28	20	8
Kas on DVD player*					
Ei ole	25	17	28	22	8
on	37	15	26	17	6
Kas on muusika CD player*					
Ei ole	23	18	28	23	8
on	39	14	27	15	5
Kas on lauaarvuti					
Ei ole	25	17	28	22	8
on	34	16	27	19	5
Kas on sülearvuti*					
Ei ole	20	17	30	24	9
on	34	17	26	18	6
Kas on tahvelarvuti					
Ei ole	26	18	27	21	8
on	33	13	28	20	6
Kas on Smartphone*					
Ei ole	20	18	29	23	11
on	34	16	27	19	5
Kas on Internetiühendus*					
Ei ole	15	18	29	27	10
on	33	16	27	18	6

Allikas: eurobaromeetri küsitluste põhjal autorite tehtud

2.2 Projekti sotsiaalmajanduslik mõju

Projektis hindasime kolme partneri projekti tegevuste sotsiaalmajanduslikku mõju: mõju töökohtadele ja teenustele.

Eestimaa Looduse Fond

Projekt on andnud tööd 68 kuu vältel (5 aastat, 8 kuud), sh töövõtulepingute toel¹.

Projektis on töötanud mitmed inimesed, kes töötasid asutuses ka varem, sh teiste projektide peal (nt projektide assistendid Aili Saluveer ja Kärt Mell, raamatupidaja Kadri Kalmus, kommunikatsioonispetsialistid Mariliis Haljasorg, Kertu Hool ja Laura Oro; vabatahtlike koordinaatorid ja mentorid Kadri Aller, Siim Kuresoo jt).

Projekti juhtidena naasid asutusse sellest mõnda aega eemal viibinud ja ka teistsuguste töölõikude peal tegutsenud Mari Kaisel ja Silvia Lotman.

Projekti tõttu tekkis selles töötanud inimestele ja nende tööandjatele uusi võimalusi.

NaturallyEst-LIFE projekt on juba mitmes ELFi taotletud ja juhitud LIFE projekt (ehk suur rahvusvaheline projekt). Nende projektide juhtimine ja finantsvahendid on kasvatanud asutuse võimeid teenindada suure mahuga pikaajalisi projekte ning pakkuda looduskaitse spetsialistidele tööd. Kogunenud oskusteave võimaldab asutusel ka edaspidi tegutseda suurte projektide kirjutaja ja juhtijana. Keskkonnaministerium tegi ELFi neid kogemusi arvesse võttes ettepaneku hakata pakkuma LIFE-projekti taotlemise koolitust ja osutama LIFE-projektide kirjutamise teenust. ELF töötas ühe sellise koolituse välja ja viis ka ellu, kuid pärast asutusesiseseid arutelusid otsustati projektide kirjutamise teenuse osutamisest loobuda, et mitte killustada töötajaskonda täiendavate ülesannetega selle nimel, et hakata konkureerima juba tegutsevate projektkirjutamise büroodega.

Mitmed töötajad leidsid uusi väljundeid looduskaitse vm seotud valdkonnis. Näiteks Laura Oro, kes tuli ELFi tööle varasema töökogemusega (va vabatahtlik töö, praktikakogemus) jätkas pärast ELFi lahkumist ettevõtluses ühe loodussäästliku toote turundusspetsialistina.

Kadri Aller, kes tegutseb ELFi vabatahtlike koordinaatori ja mentorina, on aidanud palju kaasa talgute ja vabatahtlike kultuuri kasvule looduse vallas, aidates kaasa teenuste arengule, mida osutatakse

---

¹ Aili Saluveer (assistent) 14. okt 2015 - 06. august 2018
Kärt Mell (assistent) 24. sept 2018 - ...
Kadri Kalmus 01. dets 2015 - ...
Mariliis Haljasorg (komjuht) 01. veebr 2017 - ...
Kertu Hool (komjuht) 01. jaan 2016 - ...
Laura Oro (komjuhi assistent) 01. veebr 2018 – 28. veebr.2020
Mari Kaisel 18. sept 2017 - 15. märts 2022
Silvia Lotman 01. sept 2017 - 15. märts 2022
Kadri Aller 15. veebr 2018 – 31. dets 2018
Siim Kuresoo 01. juuli 2017 – ...
Hedvig Liblikas 01. märts 2020 - 30. sept 2020
Töövõtulepingud: Leene Korp, Mart Kiis, Marianne Kaltra

vabatahtlikult. Ta arendas projekti ajal välja võime teha koostööd välisvabatahtlike teenistusega (European voluntary service), et tuua ka edaspidi pikaajalisi vabatahtlike looduskaitse valdkonda.

Marianne Kaldra aitas kaasa projekti kodanikuteaduse kampaania (nurmenukk) korraldamises. Tema ja teiste kampaania korraldajate (Kertu Hool) hea töö aitas kaasa sellele, et kampaania partnerid Tartu Ülikoolis taotlesid täiendavaid vahendeid, et korrata kampaaniat juba üle-Euroopaliselt. Nii sai nurmenuku kampaania aluseks projektile, kuhu loodi töökohad neljale inimesele².

Mõned töötajad olid tegutsenud varem mitmes valdkonnas väljaspool looduskaitset ja jätkasid ka pärast tööd projektis teises vallas (nt Hedvig Liblikas, Leene Korp).

Eestimaa Looduse Fond on tellinud projekti käigus mitmeid teenuseid, nt looduskaitse ekspertiis (Luhamaa ja Roosaluste), kommunikatsioonikoolitused ja ürituse modereerimise teenus, meedia- ja reklaamiteenused, majutus ja toitlustusteenused vabatahtlikele. Neid teenuseid osutasid ettevõtted, mis on sellele spetsialiseerunud, ELFi tellimused ei muutnud üldjuhul nende ettevõtete turupositsiooni ega -profiili. Ühe erandiga – kommunikatsioonikoolitus, mis korraldati ühe Ekspress Meedia AS-i toimetuse ruumides, aitas kaasa sellele, et koolituste korraldaja otsustas selle (esmakordse) kogemuse võrra rikkamana muuta koolitusteenuse profiili ja integreerida toimetuse melu ka edaspidi koolituse sisse.

Eestimaa Looduse Fond korraldas märgalade päeval koolituse loodusturismi matkade korraldajatele, mille abil nende matkajuhi profiil täienes võimega matku korraldades pöörata matkajate tähelepanu edaspidi ka Natura-alade väärtustele ja küsimustele.

Keskkonnaõiguse Keskus

Projekt on andnud tööd 14 kuu vältel³.

Projektis on töötanud inimesed, kes on enamjaolt kas olnud juba KÕKis tööl või värvatud tegelema mitme suure projektiga, sh NaturallyEst-LIFE-iga. Seega on uute töökohtade loomisesse panustanud see projekt kombinatsioonis teiste projektidega (nt kommunikatsioonijuht Katre Liiv). Projektis töötanud inimesi on lahkunud erialasele tööle (nt Siim Vahtrus jätkas juunis 2021 advokaadibüroos keskkonnaõiguse ja planeerimise küsimustega, Kadi-Kaisa Kaljuveer lahkus õigusnõuniku kohale riigiametis, tegeledes edasi planeerimise küsimustega), aga liikunud tööle ka teistesse valdkondadesse (nt Pille Priks, kes ei olnud jurist). Projekti on värvatud ka võrdlemisi noori inimesi, nt

---

² Looking for Cowslips! A campaign webpage (2020) University of Tartu *et al.* https://media.voog.com/0000/0045/2035/files/Looking_for_Cowslips2021.pdf

³ Siim Vahtrus – 15. sept 2017 - 31. mai 2021

Pille Priks – 1. sept 2017 - 30. juuni 2018

Kadi-Kaisa Kaljuveer 1. jaan 2018 - 31. dets 2021

Katre Liiv – komjuht - 1. jaan 2018 - 31. dets 2021

Merlyn Mannov - 1. jaan 2018 - 31. dets 2021

Kaarel Relve 1. sept 2018 - 31. dets 2021 – põhiline tegija

Triin Jäädmaa 1. juuni 2020 - 31. dets 2021

Triin Jäädmaa, kes on varem olnud KÕKis praktikal ja töötanud ka tööinspeksioonis uurijana, kuid keskselt juristina asus ta tööle KÕKis pärast magistr töö kaitsmist. Kuigi NaturallyEst-LIFE ei ole otseselt keskkonnaõiguse projekt, tegelevad keskuse juristid projektis ikkagi keskkonnaõiguse küsimuste lahendamise, projekt ei ole muutnud keskuse teenuste profiili. Ka teenuste tarbijana ei ole KÕKi tegevus projektis toonud kaasa sotsiaalmajanduslikku mõju.

Tartu Ülikool

Projekt on andnud tööd 8 kuu vältel, sh töövõtulepingutega⁴.

Projekt on aidanud kaasa kahe noore varasema erialase kogemusega inimese töölesaamisele. Hans Hõrak ei olnud varem teinud teadus- ja uurimistööd, alguses käis ta sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskuses praktikal, seejärel töötas töövõtulepinguga. Heade töötulemuste tõttu võeti ta keskusesse tööle teenindama mitme projekti vajadusi. Seejärel kandideeris ta Tartu ülikoolis doktorantuuri, mistõttu ta vähendas keskuses oma koormust. Tema teised tööülesanded ja uurimistöökogemus ei ole looduskaitse vallast. Meriliis Kasemets tegi samas üksuses praktikat ja töötas töövõtu lepingute alusel. Et Meriliis ei olnud uurimistöökvalifitseeritud (puudus bakalaureusekraad, lühiajaline uurimistöökogemus), ei saanud teda nooremanalüütikuna tööle võtta. Ta kandideeris ülikooli siseselt ühe teise üksuse juhi abi kohale ja ei töötanud enam projekti heaks. Maie Kiisel, kes tegutses uurimisüksuses juba varem, on kaasatud NaturallyEst-LIFE projekti panustamise tõttu ka ühte LIFE IP taotlusesse ja ühte looduskaitse projekti (KIKi rahastatud naaritsa taasasustamise eeluuringu projekt, mis lõppeb jaanuaris 2021) ja on kirjutanud partnerluses veel mitu suuremat taotlust Euroopa Komisjonile (sh LIFE projekt), mille tulemused pole veel teada. NaturallyEst-LIFE projekti käigus loodud suhted on aidanud koondada sellesse uurimisprojekti palju sotsioloogilist teadmist looduskaitse vallast, selle varal on Maie Kiisel käinud mitut asutust nõustamas nii tasu eest kui vabatahtliku algatusena.

Projektis on ostetud teenuseid, mida osutasid ettevõtted ja asutused, mis olid sellele juba varem spetsialiseerunud (küsitlused, andmed, meened). Seega ei sündinud sellest erilist sotsiaalmajanduslikku mõju.

---

⁴ Maie Kiisel 01. 11. 2016

Hans Hõrak 01.07.2018

Meriliis Kasemets 21.03.2018 - 31.01.2020 (mitmed töövõtulepingud)

KOKKUVÕTE

LOODUSKAITSE TAJUMINE ELANIKKONNAS SÕLTUB SELLEST, MILLINE ON INIMESTE SUHE LÄÄNESTUMISE PROTSSESSIGA

Raportist selgub, et looduskaitse mõistete tundmises ja looduskaitse heakskiidus ei ole elanikkonnas märgata statistiliselt tõestatavaid muutusi (2018. aasta seisuga) ja et üldine heakskiit looduskaitsele lähtub elanikkonna rühmade sotsiaalsest positsioonist ja ühiskondlikust kihist, võimest käia kaasas ühiskondlike muutustega. See võib tingida olukorra, et ühiskondlik polariseerumine hakkab mõjutama ka heakskiitu looduskaitsealadele. Näiteks need inimesed, kel pole õnnestunud muutustega eriti hästi kaasa minna, kujundavad oma suhtumise looduskaitseesse välja üldise poliitilise vastasseisu pinnalt, millel pole praktilise looduskaitsega erilist seost. Kuigi välitööd teistes looduskaitse küsimusi lahkavates projektides pakuvad kinnitust sellisele hüpoteesile, tuleb silmas pidada, et vahepeal (so pärast 2018. aasta küsitlust) on looduskaitse vallas toimunud mitmeid arenguid. Elanikke on polariseerinud metsanduse arengukava koostamise käigus toimunud avalikud tülid, kogukonnad on mobiliseerunud kogukonna looduse kaitsele (tselluloositehase protestid) ja avalikus debatis on hakatud avama praktilisi võimalusi selleks, et igaüks saaks bioloogilise mitmekesisuse arengule kaasa aidata. Põhimõttelisi muutuseid on toimunud mitmete poliitikat kujundavate asutuste seisukohtades jne. See tähendab, et vahepeal toimunud muutused ei pruugi veel 2018. aasta andmetes peegelduda ja et küsitlusandmed ei pruugi ka muutust kinni püüda, sest looduskaitse toetajate kõrval on aktiveerunud ka vastased – polariseerumine annab andmetes kokku nullsumma tulemuse. Et projekti algusest möödunud aastate jooksul on looduskaitset asunud kujundama mitmed väga mõjukad tegurid (uued sotsiaalsed liikumised, konfliktid, roheleppe poliitika), on projekti mõjude eristamine muudest mõjudest projekti lõpus kahtlemata väga keeruline ülesanne.

Projekti sotsiaalmajandusliku mõju analüüs näitab, et projekti toel on suudetud luua täiendavaid töökohti tööturule siirduvatele noortele, kuid luua ka täiendavaid töökohti uute, NaturallyEst-LIFE projektist tõukuvate projektide toel. Projektis töötanud inimesed on jätkanud pärast lahkumist samaväärse tasemega töökohal. Partnerid on osutanud katseliselt uusi teenuseid (koolitused ja nõustamine), kuid ei ole neid veel järjekindlalt välja arendanud. Projekt on avaldanud mõju ka ühele teenuseosutajate rühmale – matkakorraldajatele, kelle teenustest leiab nüüd ka Natura alade tutvustamise profiili.